

fogyasztja, míg a városi lakosság a fogyasztási cikkek 50 százalékát veszi fel. Valójában azonban a mezőgazdasági rétegeknek kellene a legfontosabb vásárlóerőt jelenteniök. Viszont a mezőgazdaság ma csak 20-24 százalékban részesedik az ipari termelésben. Ennek oka a falu alacsony életszínvonala. Ellenére annak, hogy a falu fogyasztóképessége a mezőgazdasági árak emelkedésének következtében abszolút mértékben nőtt, az ipar és mezőgazdaság közti olló akadályozza a széles ipari piac kialakulását a falun.

A „GERMAN LÉLEK“. Az utolsó évek német eseményeivel szemben érthető tanácstalansággal áll a jó európai szellem s ebben a tanácstalanságban, mint egyetlen magyarázathoz, a „német lélek mithoszához“ menekül. Bármennyire érthetetlen is a németországi történések logikai összefüggése, még konfuzusabb a történetiszemléletnek az az irrealitáshoz való közeledése, ami a „germán lélek“ fikcióját, mint egyetlen lehetséges magyarázatot fogadja el.

Mindenki tudja, hogy vannak földrajzilag jól ismert területek, ahol a mágnestű elveszti eredeti irányát s bizonytalanul rezeg s mégsem mondják ki a mágnestűről általánosságban, hogy használhatatlan műszer. Ha keressük, megtaláljuk a tünemény magyarázatát minden esetben. Ugyanilyen érvénnyel alkalmazható a reális történetiszemlélet a látszólag minden törvényszerűséget nélkülöző társadalmi jelenségek esetére is. Mindenesetre valamely ilyen tüneményről kijelenteni, hogy megmagyarázhatatlan és felfoghatatlan, sokkal kényelmesebb, mint kikutatni valódi indítékait. Az a tény, hogy az iránytű adott helyen eltér rendes irányától, nem rejt magában semmi misztikumot. Éppugy nem csodálatos, hogy bizonyos esetekben a kizárólagos nemzeti tömörülések elvesztik emberi tartalmukat. S azt állítani ezekről a jelenségekről, hogy megmagyarázhatatlanok, veszélyes annyira, amennyire a valóság elől való menekülés mindig veszéllyel jár.

Különösen Franciaországban, a „ráció“ klasszikus hazájában él és virul a „germán lélek mithoszáról“ való zavaros fogalomkör. Minden igyekezetet, mely a német lelket s társadalmi téren történő megnyilatkozását magyarázni óhajtja, eleve hiábavalónak jelentenek ki s megmagyarázhatatlan és kifürkészhetetlen adottságnak tekintik. A francia diplomaták és újságírók így azután úgy mennek Németországba, ahogy az öreg színházlátogató felül a taxiba, hogy végignézzék a színházban valamelyik Wagner-operát. Ezt a kényelmes és hanyag sznobizmust kétségtelenül a mithológia élteti. A francia diplomaták és újságírók ugyanis inkább a germanisztikus tudományokkal, mint a német politikával törődnek, ami magában is alapvető tévedés. Hajlandók arra, hogy a *Gestapo* hivatalnokává lett utolsó házmestert Isten tudja milyen nemzeti hőssel tévesszék össze, a kötelező munkaszolgálat valamelyik igénytelen tényezőjét pedig a Niebelungok legfőbb alakjaival. Ez a tény kétségtelenül az eseményekkel szembeni teljes tájékozatlanságukat bizonyítja. Ezt a hajlandóságot azután a német szellem nagyszerűen kamatoztatja a maga hasznára, hogy ezáltal még zavarosabbá tegye a külföld számára a lényegét, teljesen kiaknázva a szemlélők romantikus szemléletéből származó előnyöket. Interpretálni ugyanis sokkal könnyebb, mint látni és megfigyelni.

Az az érdektelenség, mellyel Európa a német eseményeket szemléli, jórészt a Wagner-imádat sznobizmusában leli magyarázatát. A Wagner-operák: brutális gyilkosságok sorozata szent tüzek világánál. — A németeknek egyébként valóban meg volt a szokásuk, hogy énekszóra vé-

gezzenek ki. Nagy Frigyes idejében pl. előszeretettel gyakorolták az ugynevezett *Spiessroutenlaufen*-t, mikor a bűnös két sor pálcákkal felszerelt katona között futott el, akinek mindegyike verte s közben énekelt, hogy az áldozat nyögését halhatatlanná tegyék. Ennek a kegyetlenségnek semmi köze az északi szellemhez, kizárólag a német katonai törvényekben gyökerezik. Aminthogy az ugynevezett *Stimmung*-nak, mely a müncheni architektúrát a „pártnap“ alkalmával teljesen kitölti, semmi köze Hans Sachshoz, nemcsak a valódihoz, de a *Mesterdalnokok* wagneri Hans Sachsához sem. Mert ha igen, nyugodtan párhuzamot vonhatunk a Kurfürstendammm és Wotan között is. A mai német kényuraság nyugodtan építhet az európai romantikus társadalomszemléletre, mely páncélos vitézhez hasonlítja az *Erzatzstoff*-ből készült ruháját levető és katonai szolgálatba lépő németet, s amelynek sajnálatraméltó ujságírói nem ismerik sem az Eddát, sem a Niebelungokat, ellenben már bölcsőiknél a germán lélekről szóló meséket mondtak nekik s megérkezve Németországba ész nélkül tévesztik össze a pártszónokok papírmásé nyelvét a filológiai ófelnémettel.

A wagneri rendezők kitűnően dolgoznak. A porosz szimbolika ugyanis legalább olyan olcsó, mint a nyugateurópai romantikus hiszékenység. A mechanizált szellem, a *Drill* érvényesül a német mitológiában. Megkezdődött a bukás döggkeselyűinek Wotan híres hollőjával való következetes összetévesztése s ez nagy veszélyt jelent Európára nézve, mely nagyobb hitelt hajlandó biztosítani Wotan hollőjének, mint a *Pleitegeier*-nek. S ez az, amit úgy is nevezhetünk, hogy az európai szellem kezd végzetesen ennek a *Drill*-nek a karjaiba hullni. (*Joseph Roth*).

A NÉMETORSZAGI NEMZETISÉGEK. Az Anschluss és ama német kijelentések napjaiban, hogy a határokon kívül élő németiség sorsa egyáltalán nem közömbös a német államra nézve, talán nem érdektelen rövid szemlét tartani a Harmadik Birodalom nemzetiségei, illetve nemzetiségi politikája felett.

A németországi nemzetiségi kisebbségek száma az összlakosság 3 százaléká, kb. 1.300.000 lélek, (az adatok az Anschluss előtti Németországra vonatkoznak), pontosan, az 1925-i népszámlálás szerint 1.279.397 (lengyelek, szorbok (vendek) csehek, dánok, litvánok és frizek). Ebben a számban azonban nincs benne az *akkori* kb. 600.000 főnyi zsidóság, mivel a zsidók a weimari alkotmány szerint még a németiség integráns részét tették. A kisebbségek összlakosságához viszonyított csekély számának nő a jelentősége, ha tekintetbe vesszük, hogy a dán, szorb és a Ruhrvidéki lengyel kolónia kisebbségeit kivéve, a többiek Poroszországban a német-lengyel és német-litván határ közelében élnek.

Számbelileg legnagyobb nemzetiség a lengyel. (Hivatalosan 721.000.) Ha ezekhez számítjuk a velük együtt élő *mazurákat*, akik tulajdonképpen lengyel eredetűek s ma is lengyel dialektusban beszélnek, de akiket a németek külön nemzetiségként kezelnek, egyes német szerzők pedig egyenesen a német törzsek közé számítják, úgy számuk eléri a 800 ezret. Lengyel hivatalos körök szerint ez a szám nem megbízható, mert a lakosság etnikumát a németek érdekeinek megfelelően állapították meg. A lengyelek szerint Németországban 1 millió 200 ezer a lengyel, akiknek kétharmada Német-Felső-Sziléziában, a további harmad egy negyede más porosz megyékben, a többi pedig a Ruhr-körülű bányavidéken él.

Számbelileg jelentős kisebbség a szorbok. A szorbok, jólehet szláv eredetűek, sajátos, a többi szlávoktól elütő civilizációval rendelkeznek. 28.225 Szászországban, 52.804 pedig Poroszországban él. Egyes német